

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ У ПРОСТОМУ РЕЧЕННІ

ТИРЕ МІЖ ПІДМЕТОМ І ПРИСУДКОМ

ТИРЕ НА МІСЦІ ПРОПУЩЕНОГО ЧЛЕНА

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ У РЕЧЕННЯХ З ОДНОРІДНИМИ ЧЛЕНАМИ.

Диигало Єлизавети

Ді-9-1

МІЖ ПІДМЕТОМ І ПРИСУДКОМ СТАВИТЬСЯ ТИРЕ:

1. Якщо головні члени речення виражені іменниками в називному відмінку, кількісним числівником або неозначеною формою дієслова, а дієслово-зв'язка в теперішньому часі відсутня:
 - Печаль моя - ріка без переправи. На тому боці спогади живуть (Л. Костенко);
 - *П'ять на п'ять - двадцять п'ять; Вік прожити - не ниву пройти гомінливу* (А. Малишко);
 - Яке то щастя - свій народу світлі бачити! (Д. Павличко).

МІЖ ПІДМЕТОМ І ПРИСУДКОМ СТАВИТЬСЯ ТИРЕ:

2. Якщо перед присудком, вираженим іменником чи неозначеною формою дієслова, вживаються вказівні частки *це, то, ось*, значить:

- *Національна честь* - це зірка провідна (О. Олесь);
- *Лиш боротись* - значить *жити* (І. Франко).

ТИРЕ НЕ СТАВИТЬСЯ:

1. Якщо підмет або присудок виражаються займенником, прикметником, дієприкметником, порядковим числівником:
 - Він, уже немолода людина, в нього лишається вже зовсім мало сил
(З газ.);
 - У справедливих армій доля завжди прекрасна (О. Гончар);
 - Семикласники перші на спортивних змаганнях.

ТИРЕ НЕ СТАВИТЬСЯ:

2. Якщо присудок має порівняльне значення і до його складу входять частки *як, ніби, мов, неначе, що*:

- *В чужих краях і хліб неначе вата* (М. Тарнавський).

3. Якщо перед присудком стоїть заперечна частка *не*:

- *"Літопис Самовидця" не тільки важливе джерело для вивчення Істрії України, а й основа для пізніше творених літописів* (М. Слабошпицький).

ТИРЕ НЕ СТАВИТЬСЯ:

4. Якщо між головними членами стоїть вставне слово, прислівник або частка :

- *Ялина також дерево хвойне;*
- *Книга ця, безумовно, рідкість.*

Проте для інтонаційного та стилістичного виділення присудка перед ним у таких випадках може ставитися тире:

- *Там господиня - як калина... її дочки - як панночка (Щедрівка);*
- *Стиль "Історії України" І. Хоткевича - живий та нестандартний (Журнал);*
- *Він - уособлення чесності, хоробрості, вірності обов'язку*
- *(М. Слабошпицький).*

ТИРЕ НЕ СТАВИТЬСЯ:

Речення, в яких іменні складені присудки мають форму порівняння треба відрізнити від речень з порівняльними зворотами, які означають підмет або присудок. Пор.:

- *А тільки Дніпро там -як море* (Р. Іваненко);
- *Пливли хмарини, немов перлини...* (П. Тичина).

Порівняльні звороти відокремлюються комами, на відміну від присудків-порівняннь, які, залежно від інтонації, відділяються або не відділяються від підмета тире.

Отже, між підметом і присудком ставиться тільки тире. Присудок від підмета не відділяється комою.

ТИРЕ НА МІСЦІ ПРОПУЩЕНОГО ЧЛЕНА

1. Тире ставиться в неповному реченні на місці пропущеного присудка:
 - Сталь гартується в огні, а людина -у труді (Н. тв.);
 - Щастя має ноги, а біда - роги (Н. тв.).
2. Якщо пропущено інший член речення, то тире може ставитись або не ставитись залежно від паузи:
 - *Вчення в щастіукрашає, а в нещасті -утішає* (Н. тв:);
3. Тире не ставиться в еліптичних реченнях, якщо немає спеціальної паузи:
 - За поворотом станція. Обрій у хмаринах (В. Чумак).

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ У РЕЧЕННЯХ З ОДНОРІДНИМИ ЧЛЕНАМИ

I. Однорідні члени речення, не з'єднані
сполучниками

Між однорідними членами, не з'єднаними сполучниками, ставиться

*кома: Мить спогадів, відрад, ясного супокою, як рідко ми в житті
зливаємось з тобою (С. Фомін).*

Кома не ставиться, якщо:

а) два дієслова в однаковій формі вказують на дію та її мету:

- *Піди купи хліба;*

б) між двома однаковими словами стоїть заперечна частка *не*:

- *Ти гукай не гукай, а літа не почують (Б. Олійник).*

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ У РЕЧЕННЯХ З ОДНОРІДНИМИ ЧЛЕНАМИ

II. Однорідні члени речення, з'єднані одиничними сполучниками

Кома ставиться завжди перед протиставними сполучниками:

- У світі є не тільки добро, а й зло;
- Тече вода в синє море, та не витікає.

Перед єднальними й розділовими сполучниками, вжитими один раз, кома не ставиться:

- Коли між батьком і між сином стоїть невидима стіна, на очі тоскно і полинно сльоза накочує сумна.

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ У РЕЧЕННЯХ З ОДНОРІДНИМИ ЧЛЕНАМИ

Однорідні члени речення, з'єднані повторюваними сполучниками

1. Кома ставиться між однорідними членами речення, з'єднаними повторюваними сполучниками;

- В промінні місячнім, як морі, втонули ниви, і луги, і темні праліси, і гори.

2. Якщо частина однорідних членів поєднана інтонаційно, а частина - за допомоги повторюваних сполучників, то кома ставиться між усіма однорідними членами:

- В підземній глибині, в морях, і під водою, і на вершинах гір, і в хащах лісових, уранці, вніч, удень, вечірньою порою, і в селах, і в містах звучить мені твій сміх (В. Сосюра).

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ У РЕЧЕННЯХ З ОДНОРІДНИМИ ЧЛЕНАМИ

3. Якщо однорідні члени речення з'єднані сполучниками попарно, то кома ставиться між кожною парою:

- Народність і патріотизм, гуманізм і правдолюбство, краса і велич поезій Шевченка глибоко увійшли в наше сьогоденне життя (З журн.).

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ У РЕЧЕННЯХ З ОДНОРІДНИМИ ЧЛЕНАМИ

- 1. Кома не ставиться перед першим повторюваним сполучником, якщо з нього починається перелік:*
 - Моє щастя - Вітчизни простори, оповиті і сонцем, і хмелем, й зерном (М. Стельмах).
- 2. Якщо повторюваний сполучник і з'єднує різні однорідні члени, то кома перед ним не ставиться:*
 - Щовечора перед спочинком і вдосвіта мама запалювала біля божнички лампадку і молилася до святого покутя... (В. Скуратівський).
- 3. Якщо однорідні члени речення з'єднані повторюваними сполучниками і становлять тісну смислову єдність, то кома між ними не ставиться:*
 - Попідтинню сіромаха і днює й ночує.

ВПРАВИ

Прочитайте речення. Замість рисок, де потрібно, поставте розділові знаки.

1)Весна / це пора року, коли все розцвітає. 2)Дніпро / річка нашої історії. 3)Запорозька Січ / вольниця українського народу. 4)Творити / значить розуміти й відчувати природу. 5)Життя / як річка, мінливе й буремне. 6)Кожна людина / це історія, доля, шлях. 7)Нива / неначе море, широке й безкрає. 8)Боротьба / не доля боягузів. 9)Мрія / як вітрило корабля в буремному морі життя.

ВПРАВИ

Складіть із поданими словами словосполучення з однорідними членами речення. Укажіть тип зв'язку між ними (сполучниковий, змішаний чи безсполучниковий)

Зразок: Повертались (які?) веселі та бадьорі.

Знайшли (що?), не буде (чого?), доглядає (кого?), співає (як?), дружить (з ким?), захід (який?), осінь (яка?).